

A FELVIDÉKI ALSÓZEMPLÉNI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1939. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 11-ÉN
KIRÁLYHELMECEN TARTOTT
GYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

KERESZTURY LÁSZLÓ

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ

SÁROSPATAK
NYOMATOTT RÁCZ ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1 9 4 0

Felelős kiadó: a Felvidéki Alsózempléni Református Egyházmegye.

Nyomatott: Rácz István könyvnyomdájában, Sárospatak 1940.

A FELVIDÉKI ALSÓZEMPLÉNI
REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
1939. SZEPTEMBER HÓ 11-ÉN, KIRÁLYHELMECEN
TARTOTT RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E.

Jelen voltak :

Elnökség :

Virágh Béla
esperes

Zombory Géza
egyh. megyei gondnok

Adorjány Győző
Máthé Miklós
Rozgonyi Sándor
lelkészi

Czigányi Géza
Czigányi György
Tarics Imre
világi

tanácsbírák.

Jegyző :

Keresztury László
lelkészi főjegyző

Tanügyi bizottsági tagok :

Adorjány Győző
T. ü. b. elnök

Péter Imre
tanító-képviselő

Belmissziói előadó :

Keresztury László

Egyh.-megyei pénztárnok :

Keresztury László

Egyházak képviselői :

Bacska : Pógyor Lajos lelkész, Asszonyi István főgondnok.

Bodrogszentés : Bakcsy Gyula lelkész.

Királyhelme : Virágh Béla lelkész és Kokot János gondnok.

Kisgéres : Adorjány Győző lelkész.

Kiskövesd : Szabó Sándor lelkész és alsó Sallai István presbiter.

Kistárkány : Horkay Barna lelkész.

Nagygéres : Góóz Ferenc lelkész és Főző László presbiter.

Nagykövesd : Izsák József lelkész.

Perbenyik : Máthé Miklós lelkész és Sápos Mihály presbiter.

Szomotor : Keresztury László lelkész és Borcsik Albert gondnok.

T á r g y s o r o z a t :

1. Közgyűlést megelőzően Keresztury László lelkészi főjegyző imádkozott és hirdette az Igét Lukács ev. IV. 17—19. alapján.

2. Közgyűlést Virágh Béla esperes imája vezette be. Gondolatokban mély, hangjában közvetlen és magávalragadó, tartalmában időszerű imájában kér Istentől a Közgyűlésre áldást és segédelmet eképen :

Mélységes alázattal s Benned bízó lélekkel állunk meg Előtted, Örökkévaló Isten, nekünk kegyelmes Édes Atyánk, itt a Te szent templomodban, amikor sok-sok vihart, fekete keresztetektől átélt gyermekeid, mint egy kis család alkotó tagjai gyülekeztünk össze, hogy építsük ősi hajlékunkat : a mi magyar Sionunkat s szolgáljuk rajta keresztül a Te örökkévaló dicsőségedet !

Ime Uram : Már hullanak az őszi levelek . . . Valami nagy megnyugvással készül az egész természet a téli csöndre s a téli megpihenésre . . . Csak a teremtés koronája : az ember él örök nyugtalanságban és örök békétlenségben. Újra gyűjtogatja az emberi civilizáció és emberi méltóság erdőit, hogy maga is elégjen benne. Nézd : Már újra cikáznak körülöttünk a villámok, újra dörögnek az ágyuk, az ember újra élesíti az egymásra emelt fegyvereket, hogy aztán nemzetek, államok, boldog családi fészkek, nagy-nagy nemzeti álmok hulljanak ennek nyomán a pusztulás örvényébe . . .

Mi érezzük Irgalmas Isten, hogy kicsinyek és gyöngék vagyunk . . . Mi érezzük, hogy nem tudjuk megállítani a milliárdnyi csillagok futását, a Duna—Tisza folyását, a nyár,

az ősz elmulását, mert ezek a Te acélos akaratod törvényeit mutatják... De azt is érezzük, hogy az egymásra emelt fegyvereket emberi kezek tartják, emberek közé a barázdákat és lövészárkokat emberi kezek szántják... Uram! Mi lesz velünk, ha reánk is kibocsátod sújtoló ostorodat s ha nekünk is vérben és pusztulásban kell számot adnunk arról, hogy a Te szentséges akaratoddal szemben miket cselekedtünk? Ezért van újra aggódással teli a szívünk! Aggódással mind azért, ami nekünk drága: gyermekeinkért, daliás és hősi magyar honvéd fiainkért, anyaszentegyházainkért, szabadságunkért s ami édes magyar hazánkért!

Légy áldott Istenünk, hogy bennünket mindezideig megőriztél s hogy tőlünk a békességet el nem vetted!

Légy áldott édes hazánk kormányzóíért, hogy a viharokat és tüzesőket mindezideig távol tartották mitőlünk!

Uram! Mi, kissebbségi életünkben, szabadságunkat elvesztve, megtanultunk Érettök lelkünk mélyéből fakadó imádsággal imádkozni!

Most is Értök imádkozunk!

Uram áldd meg Kormányzónkat! A magyar szírteken állót! A magyar sors felett örködőt! Áldd meg sasszemekkel, hogy tudjon vigyázni és örködni a magyar élettenger felett! Áldd meg erős kézzel a kormányzásban s az egész magyar nemzet kollektív erejét átfogó nagy lelkiséggel az új magyar életet jelentő történelmi elhivatottságunk utjain...

Áldd meg kormányunkat! Tudjanak felfele nézni, a Te arcodra tekinteni s úgy vállalni a nehéz magyar sorsot!

Áldd meg nemzetünket, ezt a sokat szenvedett magyar népünket! Áldd meg összefogással, egységes akaratral, egy boldogabb jövő zálogával!

És áldj meg bennünket is! Találjuk meg összes reménységünk beteljesedését az új, szabad magyar életben!

Áldd meg egyházainkat, gyülekezeteinket, intézményeinket, vezetőinket s a vezetetteket!

Áldd meg Uram ezt a gyűlésünket is, hogy minden aggódáson, minden bennünket körülvevő sötét felhőkön keresztül tudjunk bizakodni, Neked szolgálók lenni s Tebenned találni meg minden reménységünk beteljesedését!

Uram! Halgass meg bennünket a Te szent fiad, a mi Urunk Jézus Krisztusunk nevében. Amen.

3. Zombory Géza egyházmegyei gondnok úr megnyitja Közgyűlést a következő beszéddel:

*Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!
Nagytiszteletű Esperes Úr!*

E történelmi órában mélységes tisztelettel, hódolattal és hálával üdvözlöm vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó Úr Ófőméltóságát, Gróf Teleky Pál miniszterelnök urat, Jaross Andor Felvidéki miniszter urat s a Kormány összes tagját; — szeretettel üdvözlöm kedves vendégünket: Kerekes György ny. főjegyző urat.

Mély meghatottság vesz erőt a lelkemen, midőn ide állok Önök elé, hogy búcsut vegyek Önöktől, illetőleg attól a tisztésőtől, melyet egykor a közbizalom ruházott rám s amelyet csekély erőmhöz mértén áldozatos kálvinista lélekkel igyekeztem betölteni. Hogy ez sikerült-e, nem tudok erre választ adni, csak azt tudom, hogy igyekeztem gondos sáfára lenni a reámbízott lelki és testi javaknak s e tiszttségemben nem volt semmi elsőbbség előttem, mint szeretett egyházmegyémenek szolgálni.

Engedjék meg, hogy ebben a nekem oly nehéz pillanában nagy általánosságban visszapillantsak azokra a fellegetes és viharterhes időkre, melyekben a Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegye bizalma ide állított erre a díszes, de az én erőimnél bizonyára nagyobb erőket kívánó tiszteletes polcra. Mindnyájan tudjuk, hogy micsoda idők voltak azok. Borús volt a láthatár, sehol áldott napfény, mely kiragyogjon felettünk és megelégedést, vagy legalább reménységet hintsen el mi reánk. Sőt villámok cikkáztak, melyek felgyújtással és elpusztítással fenyegették a mi vetéseinket. — Igen, a mi vetéseinket: a magyarság vetését, a szórványok és elszakasztott országrészek vetését s ezzel a mi kis és szegény kálvinista egyházmegyének kalászeit és aratását. Minden nap új változást hozott s az új változásokban új és újabb katasztrófának csirázó magva rejtőzködött, csupa élő és eljövendő fenyegetés.

Most már boldog visszatekintéssel mondhatom, hogy mi nem csüggedtünk el. Álltuk a vihart, a fagyot, a villámok fenyegetését; ha kellett: a nélkülözést, a mellőztetést és a

szegénységet. Kálvinista hitünk megtörhetetlen predestinációjával kitartottunk és hittünk az eljövendő sugarasabb időkben, melyek majd meghozzák mindnyájunk álmát, vágyát, reménységét, hogy egykor mi és a mi egyházmegyénk újra ráborulhat az édes anyánk sóvárgó keblére.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Nagytiszteletű Esperes úr! Ez megtörtént. Légyen ezért mindörökké hála a mi igazságos és jóságos Istenünknek, aki betölté a mi reménységünket a Krisztus által, hogy aki hiszen Ő benne: el ne vesszen, hanem örök életet vegyen. Mi hittünk Istenben s az Ő Egyszülött Fiában s így hinnünk kellett és kell az örökkévaló Magyarországon, Magyarországon husvétjában, feltámadásában!

Valamikor régen, pátriárka koru és életü édes Apám papi házában, majd nagyszerű iskolánkban, a Sárospataki Református Kollégiumban, szívembe vésődött ez az igazság: A haza minden előtt! Amint az én gyermek-lelkem s azt hiszem: mindnyájunk lelkének fehér tábláján soha le nem törölhetően ott ragyogott s ott ragyog ma is ez a nemes költői igazság: szeretném leszögezni itt mindnyájunk előtt, hogy a mi apáink, tanítóink és tanáraink eme igehírdetése nem hullott lelkünkben terméketlen talajra s mi a szórványok és elszakított Felvidék magyarjai megtettük kötelességünket. Engedtesse meg nekünk, hogy most a Felvidék álmának beteljesülte után, mi dicsekedés nélkül elmondhassuk, hogy nem voltunk méltatlan fiai annak a hazának, melynek szívről leszakítottak, sőt világhistória és országtörténetünk legnehezebb körülményei között is igyekeztünk teljesíteni nemzetünk iránt való kötelességünket.

Ha valamelyik kétkedő idegen megkérdezné tőlünk, hogy miben állott e kötelességteljesítésünk s mit tettünk ennek érdekében, nagyon könnyen és röviden tudnék erre választ adni: Hívek voltunk hitünkhöz és egyházunkhoz! S ha az idegen csodálkozva nézne reánk a felelet után, mily könnyű volna a magyarázat: Igen — így van, te kérdező idegen! Mert a mi egyházunk magyar egyház, a mi hitünk magyar hit s amikor mi hitünkhöz és egyházunkhoz hívek maradtunk, itt az elszakított Felvidéken, egyszersmint hívek maradtunk a mi ezeréves Magyar hazánkhoz is. Ha mi kálvinisták maradtunk, ha szegényen, jogfosztottan, diplomaink

falai között megbújva, kálvinista módon imádkozhattunk, akkor mi már Magyarországé voltunk, akik soha el nem szakadtunk az édesanyától.

A Felvidék református egyházai, egyházmegyéi, papjai, tanítói erős lelkü vezetői, akkor vitték véghez legnagyobb hőstetteiket, amikor református hitük imádságát küldték Isten trónusához, amikor református szívvel prédikáltak, tanítottak, mert ezzel nem engedték elaludni a magyarság nyengén világító mécseseit.

Nagytiszteletü és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Nagytiszteletü Esperes úr! Amiket itt elmondtam, nem a dicsekvés hozta az ajkamra. Mi elszoktunk a dőre büszkeségtől, de az elmúlt 20 év alatt megtanultunk egyet: az igazság mindenek felett való követését! Most igazságot mondtam. Mi, ez a nemes egyházmegye, megtettük kötelességünket. Csöndben, de kiolthatatlan fáklyát tartottunk kezünkben Nagymagyarország felé s ez a fáklyafény akkor is üzent, amikor a mi ajkaink nem beszélhettek: Ne féljete, mi nem alszunk, dolgozunk, hiszünk és várunk! Olyan éjszaka nincs, melyre ne jönné virradat s az elszakított magyarság éjszaka sem lehet örök!

Boldog vagyok, hogy ezt a napot, ezt a virradatot megérhettem. Ez nem hiú szó, ha kiejtem, hogy az elmúltak sötét függönyét fellebbentve, ma elmondhatom azt is, hogy boldog vagyok azért, hogy átvészeltém ezt a 20 éves szenvedést. Tudom, hogy Önök is így éreznek, mert ez a szenvedés megacélozta a lelkünket, több bizalmat és erős akaratot öntött szíveinkbe, mint amennyi azelőtt lakozott azokban. S talán szükség is volt a szenvedésre, a nélkülözésre, a mellőztetésre és a szegénységre is. Ami elkövetkezett: annak el kellett következnie! Ki láthat be a jövő fátyolai mögé, ki tudja mit hoz a jövő és sorsunk hogyan alakul? Annyi bizonyos, hogy bármi következék is: edzettebb lélekkel s a szenvedésektől megacélozott akarattal és erősebb kitartással mehetiünk minden veszedelem elé. Mert, ha a jövő a mi reménységünk, akkor immár a múlt a mi erősségünk.

Nagytiszteletü és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Nagytiszteletü Esperes Úr! Elkeltett ezeket mondanom szívem szerint, de a magam és magunk igazolására is, amikor a mi szeretett Egyházmegyénk ráborul a nagy magyar

egyházközösség keblére, amikor én eltávozom ebből a bizalom-adta díszes pozícióból . . . Öröm volt nekem, egyházmegyém vezető férfaival együtt dolgozni, együtt szenvedni és együtt reménykedni. Megerősödött és megtisztult az én lelkem az ő lelkük és hitük lángjainál s az ő tanácskozásaik igaz beszédeiben.

Most nincs egyéb hátra, minthogy őszinte köszönetemet fejezzem ki Nagytiszteletű Esperes Úrnak a közös munka közben adott jó tanácsaiért, baráti útmutatásaiért és lerójjam hálámat, ha csak néhány őszinte szóban, a Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegye lelkesi- és világi tanácsbíróinak, lelkes- és tanítóbarátainak, az alsózempléni református egyházmegye tagjainak, bizalmukért és soha el nem feledhető jóakaratu támogatásukért.

Üdvözlöm bensőséges szeretettel a Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegye alkotó tagjait: Az Alsózempléni Református Egyházmegye közgyűlését megnyitom.

Egyházmegyei Gondnok úr megnyitó beszédének felemelő hatása alatt közgyűlés határozattá emeli főjegyző következő javaslatát:

Egyházmegyénk utolsó közgyűlésén mindnyájan mélységes hálával borulunk le Gondviselő Istenünk előtt a nagy kegyelemért, hogy egyházmegyénk kicsiny és gyöngye hajóját az elmúlt két évtized zivataros tengerén töretlenül vezérelte. Hálás szívvel ismerjük el, hogy Isten kegyelme bölcsen cselekedett velünk, amidőn egyházmegyénk gondnoki székébe nagyságos Zombory Géza urat választotta ki és neki is hálás szívvel köszönjük meg, hogy küzdelmes harcunkban vállalta sorsunkat, biztatott, vezetett minket. Gondnoki megnyitó beszédjét egész terjedelmében jegyzőkönyvünkbe iktatjuk és a közgyűlés tárgysorozatával nyomtatásban megjelentetjük.

4. Lelkesi főjegyző számba véve a megjelenteket, bejelenti, hogy elmaradásukat kimentették: Dr Tury Nagy András világi főjegyző, Dr Túrós Dezső helyettes e.-m. ügyész és Fekésházi János tanítóképviselő urak.

Lelkészi főjegyző bejelentése tudomásul vétett s Közgyűlés az elől olvasható névsor szerint megalakul.

5. Virág Béla esperes felovassa esperesi jelentését, mely egész terjedelmében jegyzőkönyvbe foglalva a következőképen hangzott el:

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

A mi egyházmegyei gyűlésünkön felolvasni szándékolt esperesi jelentésemnek más a színe, a hangja és más a tartalma, mint az egyházmegyei gyűléseinken eddig elhangzott esperesi jelentéseknek. Egészen természetes ez. Hiszen Isten nagy kegyelme csodálatos dolgokat cselekedett velünk, hogy bennünket, a sötétségben, a kétségbeesésben ülő kisebbségi magyarokat, elvezérelt őseink szabad földjére, levette rólunk a megaláztatások vasbilincseit, boldog tagjaivá tett a független, a szabad nagy magyar nemzeti közösségnek s boldog lehetőséget nyújtott arra, hogy ősi egyházmegyei kereteinkbe ismét visszatérhettünk.

Emlékszem arra, hogy attól a perctől kezdve, amint reánk borult Trianon keserű sötétsége, a mi egyházmegyénk ülésein is, ennek a mi kicsiny senki-szigetének tanácskozó asztalai mellett is, amikor szinte mindent elsőprő erővel tombolt élete körül a vihar és megnemértés, akkor, amikor megfogtuk egymás testvéri kezét, mint egy nagy családnak gyermekei, amikor gondoltunk paróchiánkra, benne hitvesünk arcára, gyermekeinkre, iskoláinkra, egyházainkra, csillagostornyú templomainkra: emlékszem, hogy egyetlen sikoly, volt minden esperesi jelentésben, egyetlen és mindent átfogó aggódó kérdésünk: „Meg tudjuk-é tartani atyáink drága kincseit,“ megtaláljuk-é azokat a szellemi-, lelki- és anyagi-forrásokat, amelyek biztosítják mindezek életét, letudjuk-é dönteni valami nagy összefogással azokat a válaszfalakat, amelyek sokszor megnemértésből, sokszor a közös testvéri sors átneméréséből, sokszor turáni átokból ott tornyosultak a palástos testvérek és világi testvérek között egyaránt, be tudjuk-é tölteni, ha kell szegényen, kopott palástban, szegény kenyér mellett is, ha kell börtönökkel s a világ minden erőszakával szemben is, azt a nagy kálvinista missziókat,

amelyet körülbelül így lehetne definiálni: mindent, mindent Isten dicsőségére, hogy szebb legyen egyszer ez a magyar föld, hogy fehérebb legyen minden magyar gyermek, minden magyar ifjú és leány lelke, hogy tiszta legyen minden magyar édesanya nyoszolyája, hogy jellemmel, munkaerővel, evangyéliumi hittel legyen gazdagabb minden magyar férfi élete és így zengjen tisztán és boldogan, a magyar Zsoltár a magyar Hiszekegy; szálljon a Miatyánk, az imádság a dicsőség Istenének zsámolyához, mint ahogy ez az Isten dicsőségét építő szolgálat, ez a tiszta erkölcs s ez az evangyéliumi hit hozta elő valamikor itt a mi földünkön a szegénység köveiből templomainkat, iskoláinkat, védte meg ezeket minden erőszakkal szemben s az eszményeknek ez az áldozatos, sokszor vérrel borított szolgálata tartotta meg a magyart magyarnak.

Nekem jutott osztályrészül, hogy esperesi jelentésemnek kapcsán az aggodalmak és reménytelenségek elhessegetett hollók serege helyett, a nagy reménységek szószólója legyek. Boldogan vállalom ezt a kötelességet, mert szent meggyőződésem, hogy a szabad magyar nemzeti közösségben s a húsz évi trianoni nyomorban új lelkiséggel, új történelmi fejlődéssel gazdaggá és erőssé vált egyetemes magyar ref. egyházi életünkben olyan boldogan olvad el a volt szlovákiai egyházkerületünk, egyházmegyénk s mindegyik egyházunk, mint amilyen boldogan olvad el az Ung, a Latorca a nagy magyar Tiszában s úgy fogja körül védelmével, oltalmazó két karjával, mint ahogy a Tisza-Dunaköze védi és oltalmazza a magyar életet.

Hiszem, hogy egy kevés idő elteltével begyógyulnak majd azok a kongruális sebek, amelyeket egy felettünk uralkodó ellenséges hatalom termelt ki az állampolgársággal nem rendelkező lelkésztestvérek kálváriás útjaul; hiszem, hogy az egyetemes magyar ref. testvéri közösség megoldja igazságosan a mi nyugdíj és betegbiztosítási kérdéseinket és pedig anélkül, hogy az halálát jelentené úgy az egyes egyházainknak, mint nekünk lelkészeknek; hiszem, hogy a jobb jövő himnuszát zengő s új utakat kereső ker. magyar élet és magyar kormányzat simogató és gondviselő karjai között boldog lendülettel indul majd virágzásának útjára minden mi drága kincsünk, így: Iskoláink, egyházaink

és egyéni sorsunk ; hiszem, hogy kivirul egyszer a most még nagyon szegényes magyar földön minden magyar élet, fénylővé válik minden gyermeki arc, minden bogárhátú magyar falu ; hiszem, hogy leomlanak a társadalmi és szociális válaszfalak ; hiszem, hogy boldogan fog majd egyszer kezét a magyar földesúr és földműves, a magyar gyáros és proletár, a sok-sok színű felekezet mindegyik papja ; hiszem, hogy lesz még egyszer ünnep Duna-Tisza tájon, hogy lesz édes magyar kenyér minden magyar kézben, mert hiszem fanatikus hittel, hogy egyszer meghallgatást talál a föl síró tizen-négymillió magyar reménysége a népek, nemzetek sorsát intéző gondviselő Istennél s meghallgatást talál a sok-sok tragikus Mohácsot megjárt nemzet összefogó és egységes menetelésre készítő prófétai zokogása : Hiszek egy Istenben, Hiszek egy Hazában, Hiszek Magyarország feltámasztásában.

Legyen ma meg ez a boldog látása minden testvéremnek s ennek a ma üléselő egyházmegyei kis családnak minden alkotó tagjának, amikor tulajdonképpen temetünk is s temetjük ezt a mi kicsiny senkiszigetünket, a mi volt Szlovenszkói Alsózempléni Egyházmegyénket s vele együtt temetjük kisebbségi életünk húsz kinkeserves esztendejének minden sebéit, minden megaláztatását s temetjük vele együtt a mi testvéri közösségünket a fájdalmak sikátoraiban kifejegetett új lelkeségünket, amely mindig megláttatta velünk, hogy közös a sorsunk, közös az örömünk s hogy egymásra támaszkodó testvérek vagyunk.

Szeretném azonban bekiáltani szinte az egész világ lelkébe azt a gondolatomat is, hogy ez a mi temetésünk mégis csak az öröm kiáltása, mert, amikor boldogan tesszük le összes egyházmegyei megbízatásainkat, hogy alázatos lélekkel és mély boldogsággal engedelmeskedjünk Zsinatunk ama határozatának, amely szerint nekünk be kell olvadnunk abba az egyházmegyei közösségbe, amelyet mi mindig az édesanyai jelzővel glórifikáltunk : ez a temetésünk mindnyájunk lelkéből fakadó boldog megvallása az örömünknek. Ezért új a hangja, a színe esperesi jelentésemnek s ezért gondolom, hogy amikor más egyházi főhatóság gondviselésére kell bízunk holnapunkat, sorsunkat, reményeink megvalósulásának intézését — nekem nincs más kötelességem,

mint az, hogy csokorba szedjem s egyháztörténelmünk ítélőszéke előtt adjak feleletet arra a kérdésre: kisebbségi életünk húsz esztendeje alatt miképen sáfárkodtunk Istentől nyert nagy talentumainkkal s miképen töltöttük be azt a missziónt, amelyet Isten és a Magyar Nemzet joggal elvárt úgy azoktól, akiknek vállára a prófétai palástot helyezte s mind pedig azoktól, akiket világi papokká jegyzett el. Ezért vagyok bátor ismételten megállapítani azokat a tényeket, amelyeket már a mult évi esperesi jelentésemben is körvonalaztam s amelyeket teljes lelki meggyőződéssel vallok, hogy:

Bodroglköz sokszor égő, de mindig tüzes földjén, amelyet legelőször szántott fel a szociálforradalom ekéje, a húsz évi kisebbségi élet egyházmegyénket és magyarságunkat meg nem törte, evangéliumi hitünket csak kimélyítette. Ref. keresztyén öntudatunkat sem más felekezet, sem szekták számára fel nem adtuk. Az egyházi rendet és fegyelmet sehohát nem léptük. E tekintetben csupán az egyházi köztartozások befizetése terén mutatkozik valami hiány, amennyiben egyes egyházaink, talán a szegénység, talán az őrtállók nem elégséges erélye folytán, hátrálékban vannak. Hiszem azonban, hogy egyházmegyénk önálló életének megszűnéséig ezek a mulasztások is pótolhatók. Az összes egyházak tagjai a hagyományos templom és egyház szeretetüket mindenütt megtartották. A kisebbségi élet idején többször végig jártam gyülekezeteinket s valami nagy lelki öröm volt látni a teljesen megtelt templomainkat, bennük az Ige alázatos hallgatóit s a bűnbánat útján Isten kegyelmének keresőit. Híveink nagy egyházszeretetét mutatja, hogy akkor, amikor minden gátlása meg volt egyházi életünknek, amikor ott csábította egyháztagjainkat a felekezetnélküliség, a szekták tábora, a testi és lelki leszegényítésre való törekvés: gyülekezeteink tagjai inkább választották a kálvinista egyházi élet sokszor nagyon súlyos terheinek hordozását s új köntösbe öltöztették mindenütt templomainkat, paróchiáinkat, iskoláinkat. Talán csak a nagykövesdi gyülekezet, ez a maroknyi, de Isten dicsőségének szolgálatáért minden áldozatra képes áldott gyülekezetünk nem tudhatta megvalósítani azt a boldog álmát, hogy a magas hegyoldalon fekvő templomát beépítse a község központjába. Hiszem azonban, hogy az új magyar életben e gyülekezet lelki vágya is megvalósul a közeljövőben,

épen úgy, mint a bodrogszentesi gyülekezet is most szedi össze összes erejét, hogy ősi műemléket képező templomát renoválja. Palástos őrtállóink, tanítóink, ezek a végvári vitézei a magyar ref. Sionnak, hűségesen állották meg helyeiket, aminek bizonyossága, hogy húsz év alatt csak egy lelkipásztornak kellett lemondás útján gyülekezetét elhagynia s egy tanítót volt kénytelen szolgálati helyétől megfosztani felsőbb hatóságunk. A húsz éves közös szenvedésben megedződött lelkipásztori és tanítói typusnak legdrágább értékét ott látom, hogy mindenütt le tudták rombolni azokat a válaszfalakat, amelyek valamikor elválasztották a paróchiákat és tanítói lakásokat a falu népétől, mert megérezték, hogy a felettünk dühörgő viharban csak akkor maradhatunk meg, ha megfogjuk egymásnak a kezét; belemerülünk a magyar falvak életproblémáiba; kezünkbe vesszük a falvak szellemi és anyagi ügyeinek irányítását; megérezzük, hogy egyik vagyunk s együtt állunk, vagy együtt bukunk. Ha egyik, vagy másik felekezeti tanítónk meglepedkezett a legnagyobb értékünk, magyar nemzeti eszményeink iránti köteles szolgálatáról: az eljövendő és igazságos magyar élet fogja felettük ítéletét, vagy megbocsátását kimondani.

A 11 anya-, 4 leány- és 1 fiókegyházból álló egyházmegyénk, a felettünk eltelt húsz év alatt:

Különbféle címeken adakozott, leszámítva		
a kötelező egyh. adózást	1,113.115	05 Kc-t.
Rendkívüli egyh. adózás címén befizetett	538.412	— „
Adósságot kifizetett	158.460	— „
Jelenlegi összes adóssága	8.691	— „
Különböző építkezésekre fordított	1,419.816	15 „

Reverzalist adott javunkra: 153 s kárunkra: 71 pár.

Lélekszámunk emelkedett 1968 lélekkel.

Összes szektásaink s felekezeten kívülieknek száma 56, amelynek legnagyobb részét még a világhaború előtt kaptuk szomorú örökségül. Az 1938. évi egyházmegyei adatokat a következőkben van szerencsém jelenteni:

Ünnepeken, vasárnapokon d. e. minden egyházban van istentisztelet, valamint az ünnepi és vasárnapdélutánokon is minden egyházban van istentisztelet egyházi beszéd-, biblia-, vagy kátémagyarázattal. Köznapokon az istentiszteletek minden nap megtartattak, kivéve Nagygérest, ahol az aratási

időben hétköznapi istentisztelet nem tartatott s Nagykövesden, ahol a nyári időszakban háromszor tartatott hetenként. Bűnbánati héten a reggeli és esteli istentiszteletek pontosan megtartattak. Itt is kivételt képez: Véke, ahol hetenként kétszer-háromszor van reggel, Ágcsernyő, ahol csak reggel, Kisgéres, ahol csak szombaton este, Perbenyik, ahol ugyan csak szombaton este van bűnbánati istentisztelet, természetesen úgy értelmezve, hogy Kisgéresen és Perbenyikben a reggeli istentiszteletek pontosan megtartatnak. Nagy áldását látom egyes gyülekezetekben annak, hogy a hétköznapi esteli istentiszteletek megtarthatása szempontjából templomaik kivilágításáról gondoskodni tudtak. Ezeknek az esteli istentiszteleteknek nagy lelki hatásáról személyes jó tapasztalataim vannak. Az iskolás gyermekeknek templomba járásáról és felvezetéséről a tanító urak mindenütt gondoskodtak. Betegeink számára, ha kívánták, lelkészeink az úrvacsorát minden esetben kiszolgáltatták. Gyülekezeteink majd-mindegyikében áldozatos szívü híveink adományozzák az úrvacsorai kenyeret és bort, ezeknek értéke: 2063 Kc.-ra tehető. Minden egyházban a lelkészek felügyelete alatt történik a konfirmációi-oktatás, úgy, hogy az anyaegyházakban mindenütt a lelkészek készítik elő a konfirmandus növendékeinket, de egyben felügyeletet gyakorolnak a leányegyházakban is az előkönyörgő tanítók ilyen irányú munkája felett. A konfirmációoktatás ideje hat hónap. Konfirmandus gyermekeink csak a tizenegyedik életév betöltése után részesülnek konfirmációban. Vallásos összejövetelek, vallásos esték, bibliamagyarázatok minden gyülekezetben tartattak. A vallásos iratterjesztés, főképen bibliában, imakönyvekben, minden gyülekeztünkben meg van. Gyülekezeteink a vasárnapi munkaszünetet pontosan megtartják. A valláserkölcsi életet zavaró jelenségekről jelentés nem érkezett. A szekták száma gyülekezeteinkben elenyészően csekély és mindenütt visszafejlődőben van. Egyházmegyénk területén számuk: 49. E szektás mozgalmak, amint már jelentettem is, még a világháború előtti időknek szomorú csökevénye. A keresztelesek, esketések, temetések mindenütt egyházi szertartással mentek végbe. Temetőink gondozására gyülekezeteink mindinkább nagyobb figyelmet fordítanak, amit egyebekben a magyar közegészségügyi hatóságaink is mindinkább szorgalmaznak.

Presbitereink magán és családi élete kifogástalan. Családjukkal együtt az Isten házában látogatói, az adakozásban, a törvény tiszteletében, az igaz keresztyén életben jópéldátadóak s az egyház és iskola ügyeit mindenütt felkarolják. Egyházi-, vallási-, iskolaisérelmeink nem voltak. A behivatalnokok és hívek között a jó viszony meg van. Szomorú jelenségek e ponton azonban vannak. Így a bacskai gyülekezet kántor-tanítóját: Rozgonyi Jánost, a magyar hatóságok internáló táborba szállították, ahonnan csak a legutóbbi időben engedték szabadon. Ugyancsak ez a sorsa Hamar Gyula királyhalmeci ref. tanítónak azzal a külömséggel, hogy őt a Magy. Kir. Belügyminisztérium szolgálati helyére nem engedte vissza, hanem Sopronban helyezte rendőri felügyelet alá. Az az értesülésem, hogy egyiket sem igazolta a tanítókat igazoló bizottság. Tekintettel arra, hogy úgy az internálás, mint a nemigazoltatás esetében előttünk egy új és szokatlan helyzet alakult ki: az e.-megyei közgyűlésünk befejezése után összeülő e.-m. bíróságnak lesz hivatása dönteni a teendők felett. E.-m. Közgyűlésünk előtt kényszerítve vagyok megvilágítani azt a tényt, hogy Hamar Gyula és a királyhalmeci egyház közötti nagyon régi és a kedélyeket teljesen felduló viszályt nem sikerült békésen likvidálni. Megkíséreltem. Mint a királyhalmeci járás katonai közigazgatása mellé kinevezett belügyminiszteri biztos azzal a feltétellel beszéltem rá a katonai közigazgatást Hamar Gyulától a hűség-fogadalom felvételére, hogy Hamar Gyula egyéni becsületszavára kijelentette és írásban is kifejezésre juttatta királyhalmeci állásáról való lemondását. A katonai közigazgatás nagy nehezen elfogadta álláspontomat. Természetes, hogy Hamar Gyula eme lelki adottsággal is visszaélt s a tanítókat igazoló bizottság előtt ezt is kihasználni igyekezett ellenem, bizonyítani akarván, hogy én magam adtam meg számára a magyar nemzettel szembeni eddigi bűneire a teljes feloldást.

A presbitériumok a törvény megkövetelte előírások szerint vannak összeállítva. Itt felhívom lelkész-testvéreim figyelmét arra, hogy 1939 dec. 31-ig minden gyülekezet köteles presbitériumát az új magyar E. T. rendelkezéseinek megfelelően átszervezni. Minden gyülekezetnek van bekötött jegyzőkönyve. A jegyzőkönyvek hitelesítve vannak.

Ugyancsak mindenütt rendben van az iktató és postakönyv, valamint az anyakönyvek, amelyek rendesen vezetettek. A választók névjegyzéke, egyházak vagyonszámlája, az évi költségvetés és a gondnoki számadás mindenütt betervezve és jóvá hagyva. Az előző évi egyh. számadások megvizsgáltattak és záradékoltattak. Mindenütt van kétkulcsos egyh. láda. Telekkönyvileg ingatlanaink mindenütt az egyházak nevében állanak. Az egyházi vagyonban változás nem állott elő. Bodrogszentes most készíti elő temploma renoválásának költségvetését s ha a műemléket védő intézmény kellő segítséget utal ki számukra, a templom renoválása megkezdődik. Itt sürgős renoválásra szorul még maga a lelkészlak, a lelkészlak mellékhelyiségei, valamint kerítései. Ugyancsak renoválást igényel a kiskövesdi lelkészlak különben gyönyörű épülete, amelyet elhanyagolni határozottan bűn. Az egyh. hatóság s maga az esperes, többször felhívta ennek szükségességére a presbitérium figyelmét, ahol látszólag, megértésre is talált. A többi egyh. épületek mindenütt rendben s a királyhelmeci lelkészlak is most áll teljes átjavítás alatt. Tűzkár ellen egyh. épületeink, értékeinknek megfelelően, biztosítva vannak. Az egyes egyházak adókulcsa a földbirtok, vagy templomi székjog. Nincs jelentésem arról, hogy a kiskövesdi egyház adókulcsát megváltoztatta volna, holott erre a kiskövesdi egyházat úgy az esperes, mint az e.-m. közgyűlés szigorúan utasította. Meggyőződésem, hogy ha a kiskövesdi egyház életében valami anyagi zavar áll elő, ennek elsősorban is a helytelen adókulcs az oka. Azokkal az egyh. tagokkal szemben, akik egyh. adóhátrálékban vannak, a közigazgatási végrehajtást megkértem. A kivetett egyh. adók a szükségletet mindenütt fedezik. Jelentem még közgyűlésnek, hogy a kistárkányi lelkész úr kérelmére Sipos Zoltán s.-lelkész f. év szeptember 1-től kezdődőleg a kistárkányi egyházba kirendeltem. Kérem ennek tudomásul vételét s Sipos Zoltán s.-lelkésznek alsózempléni e.-megyébe való bekebelezését.

Ugyancsak jelentem, hogy e.-megyénk területén az úrvacsorával élők száma: 19825 volt. Született összesen: törv. fi 105; törv.-nő 116; összesen: 221; törvénytelen fi: 12; törvénytelen nő: 12; összesen szülöttek száma: 245. Meghalt fi: 62, nő: 69, összesen: 130. Szaporulat fi: 55, nő: 60,

összesen: 115. Köttelett 55 tiszta, 4 vegyes házasság. Reverzális javunkra: 3, kárunkra: 1.

A gondnoki számadások összes bevétele	171.570 kcs	49 fill.
összes kiadás... ..	144 369	„ 29 „
pénztári maradvány ...	27.201	„ 27 „
Az egyházak tőkepénzeinek összege ...	61.685	„ 58 „
alapítványainak összege ...	21.116	„ 63 „
Adakozás történt: Istendicsőségére	10.472	„ 95 „
templomra	1.901	„ 95 „
árvaházra	490	„ 30 „
építkezésre	9.261	„ 65 „
úrasztali terítőre	1.901	„ 95 „
egyházfenntartásra ...	2.192	„ — „
kulturházra	2.500	„ — „
perselypénz	7.121	„ — „
Az egyházak jelenlegi adósága áll. adókban	3.770	„ — „
banki tartozásban... ..	8.696	„ — „

Az egyházak adóságának kimutatásában nem szerepelnek azok az összegek, amelyek közegyházi címen szerepelnek. Ezen adóságról a pénztárnoki jelentés emlékezik meg.

Meg kell emlékezni arról, hogy Máthé Ilona királyhelmei tanítónő önmagával szemben fegyelmi eljárás megindítását kérte. Amennyiben beadványában e.-megyénk bíróóságával szemben azt a rég megcáfolt kifogást emelte, hogy az egyes e.-megyei tanácsbíró urak érdekeltsége folytán kellő számú bíróval e.-megyei bíróságunk meg nem alakítható s amennyiben delegált bíróságot kért: e.-megyei elnökségünk úgy döntött, hogy kérelmének teljesítéséül a fegyelmi ügy lefolytatását az anyaegyh.-megye bíróságára bizza. Kérem ennek is tudomásulvételét.

Ugyancsak közlöm, Főtiszt. Püspöki Hivatal leirata alapján azt a tényt, hogy E. Konventünk vétót emelt a Minisztérium azon szándéka ellen, hogy a ref. lelkészeket is igazoló bizottságok elé állítsák s így vizsgáltassék meg az egyes lelkész urak magyar nemzeti szempontból való eddigi magatartásuk, azzal az indokolással, hogy az ilyen természetű esetek megvizsgálására E. Törvényeink is inódot nyújtanak. Kifejezésre juttatja E. Konventünk azonban azt is, hogy a fenti tartalmu vádak egyh.-tagjaink által bármikor benyújthatók.

Nagy- és Nagys. Egyh.-megyei Közgyűlés! Esperesi jelentésemnek elején leszögezett álláspontomnak alapján egészen természetes, hogy amikor az édesanyai Alsózempléni E.-megye Nagy- Esperes Urától megkaptam a meghívást f. év július hó 5.-én, Sárospatakon tartandó e.-megyei gyűlésre azzal, hogy az anyaországi hivatalos tényezők nagy örömmel veszik visszatérésünket az ősi e.-megyei életkeretbe: boldog örömmel adtam meg a következő választ: „... nagybecsű s felénk annyi szeretetet és melegséget sugárzó megkeresésére csak ezeket válaszolhatom: soha mélyebb hálára nem borulhatott le még nép Isten ama nagy kegyelme előtt, mint éppen mi: a felsőbodrogközi e.-megye alkotó tagjai, akiket a hosszú megaláztatásból, a nagyon sötét szolgáltságából emelt fel ismét a szabadságra s az áldott magyar élet nagy áldásaira Istennek kegyelme, akik ismét boldogan olvadhatunk be abba az édesanyai e.-megyei életbe, amelyből csak a dúrva erőszak tudott egy időre kiszakítani.“

A magam részéről nem éreztem magam arra hivatottnak, hogy a kezdeményező lépés tőlem induljon ki, viszont boldog vagyok, hogy az alsózempléni e.-megye testvéri közösségébe való visszatérés ügyét szolgálhatom.

20 évi egyh. és politikai meggyőződéseim alapján csak a történelmi jogfolytonosság elve lehetett. Vallottam s megalkuvást soha nem tűrő meggyőződéssel hirdetem is ezt, azért állottam ellent minden olyan törekvésnek, akár egyházi, akár politikai oldalról jött is az, amely azt akarta, hogy e.-megyénk olvadjon be valamelyik szomszédos s erősebb egyházmegyébe. Valahogy mindig éreztem, hogy Isten valahol fent a kéklő magasságban munkálja, akarja s el is készíti az ősi e.-megyébe való visszatérésünk boldog útját. Ezt vallotta velem mindegyik lelkésztestvérem. Most sem vallhatok mást. Ez elvi álláspontom alapján számunkra el sem képzelhető más, mint boldogan tenni le összes ideiglenesnek tekintett eddigi e.-megyei megbiztatásainkat s ugyancsak boldogan érkezni vissza az édesanyai e.-megyébe. Ennek az elvnek sok örömet jelentő megvallása végett e.-megyei elnökségünk és lelkészi karunk megjelent a július hó 5. ére kitűzött e.-megyei közgyűlésen.

A fent említett e.-megyei gyűlésre tisztelettel meghívтам lelkésztestvéreimet. Akik eljöttek, azok meggyőződhetek

arról, hogy igazi s őszinte lélekkel adtam kifejezést abbéli örömünknek, hogy újra megjelenhettünk az ősi Almamáter falai között s boldogok vagyunk, hogy újra találkozhatunk magyar hittestvéreinkkel, valamint meggyőződhettem arról is, hogy a szemekben csillogó könnyekkel juttatta kifejezésre ősi e.-megyénk azt, hogy bennünket, akiket a megpróbáltatások tengere hányott, sok fekete kereszt kísértett meg: testvéreknek tekint, testvérekül fogad s úgy ölel magához, mint akik nagyon messze földről érkezünk s akik sok-sok lelki és testi sebekkel elborított fiak vagyunk. Nyomatékos köszönetemet szeretném kifejezni ezért az ősi e.-megye elnökségének, mert ebben az eljövendő megértésnek és jobb jövőnek biztos zálogát tudtam megismerni. Legyen is Isten nagy áldása ezen a testvéri találkozón s az elkövetkező jövőnkön. Meggyőződésem, hogy egyházmegyénk minden egyes tagjának tetszésével és jóváhagyásával találkozik úgy az elvi álláspontom közlése, mint ennek a régen várt és munkált találkozásnak eredménye.

Azonban mégis izazság talán az, hogy a temetés magában is nagy bucsúzás. Bucsúzás főképen azoktól, akik nagyon hozzá nőttek a szívünkhöz. Így én is bucsúzom. Azoktól, akik nagyon a szívemhez nőttek. Kínkeserves esztendőknek ködfátyola után legelsősorban Egyházmegyénktől. Testvérek! Tudom, hogy szegények voltunk, kicsinyek voltunk, sok vihart átállók voltunk. Mégis ejtsünk egy könnyet érte, mert egyházmegyénk a miénk volt, könnyeink, sebeink is a miénk voltak, mert miesziónk volt s mert ránevelt egy nagy megérzésre, hogy testvérek vagyunk. Búcsúzom egyházmegyei gondnokunktól: Nagyságos Zombory Géza Úrtól. Tudom, hogy valamikor egy nagy kálvinista paróchián: Megyaszón kelt fel élete felett az első magyar napsugár. Tudom, hogy ennek a színtiszta magyar járásunknak valamikor Ő volt a reménysége s áldottszívü kormányzója. Tudom, hogy nagyon melegen érző emberi szívével valamikor Ő jelentette ebben a járásban a szeretetet, a nagy összefogó erőt. Tudom, hogy Ő jelentette meleg otthonában, a hitvesi arcot megsimogató kezet s lelkésztestvéreim életében azt a nagy és megértő szívet, amely mindig megtudta simogatni sokszor szegényes, sokszok szomorú arcunkat. Ismerem magyar kálváriáját. Tudom, hogy miképen sodorta, tépte, szaggatta ezt az áldott

jó szívét a kisebbségi élet nyomora és megalázottsága. Láttam összetörve, a kétségbeesés kőszírtjén, amint belekiáltotta az egyetemes magyar élet nyomorult szakadékaiba: Testvérek! Jót akartam mindig! Legalább ti szeressetek! Szomorú sorsom osztályosai, kopott palástu Lelkipásztorok s megpróbáltatásos ref. világi Testvérek! Láttam egyházmegyei életünk sok sok évein keresztül mint gondnokot. Úgy, mint aki merte vállalni ezzel együtt a magyar sorsot. Láttam az 1938-as évek nagy földindulásában arcát a rádió mellett és soha nem fogom elfelejteni. Másoknak lehetett lelkiismereti furdalása, ennek az áldott magyar szívnek nem volt. Kipirult az arca és várta, várta a boldog magyar holnapot, s benne a boldogabb egyéni sorsot. Mi úgy érezzük, hogy osztályos sorsunk voltál s ezért mi följánljuk Neked köszönetünket és hálánkat, hogy merted vállalni magyar egyházmegyénk gondnoki megbizását s volt egyéni értéked, amikor áldott szíved melegét kisugározta felénk. Hisszük, hogy a sok fölhullámzó vihar után, az új magyar életben kisugárzik egyszer a Te arcod is. És búcsuzom egyházmegyénk egyházi, világi tanácsbíráitól, tanító-képviselőitől, világi és egyházi főjegyzőjétől s minden egyes alkotó tagjától. Köszönöm mind azt a szeretetet, amelyet felém sugározatok s mindazt az odaadást, szolgálat-vállalást, amelyet egyházmegyénk s rajta keresztül egyetemes magyar református egyházunk érdekeiért kifejtettetek. És búcsuzom egyházközségeimtől, azok képviselőitől, én: aki esperesetek voltam s aki a magyar falvak fanatikus megszeretője vagyok. Én tudom, hogy mit jelentenek a magyar falvak kálvinista őrtállói. Amikor már minden veszni indult, amikor a magyar tisztviselőinket lenyűgözte a kenyér gondja, az elnyomások sóhaja, amikor a magyar munkásságot eltérítette az internacionálé indulója s felsírt nyomorában és mint valami fekete erdő akart kifejezést adni kenyértelenségének a vörös zászlók alatt, — amikor az iparos kézműveseink asztalán már nem állott kenyér, — amikor hazájukból kiüldözött emigránsok mételyezték a magyar lelkeket s amikor már azt hittük, hogy minden veszendőben és pusztulóban van, — akkor a magyar kálvinista földműveseink egész tábora ott állt őrt a falvakban, izzadta azokat a filléreket és adókat, amelyek szükségesek voltak egyházaink fennmaradásához; építette templomait, paróchiáit,

iskoláit; szántotta a magyar ugart, termelte a magyar életet jelentő magyar pirosuló búzaszemeket, hordozta a magyar nemzeti eszmények zászlóját, örködött a magyar falvak erkölcsse felett, ringatta a magyar bölcsőket s ott állt a vártákon, mint a magyar kötelességteljesítés ércebe öntött szobra! Szeretnék ma kezet fogni minden egyházgondnokkal, minden presbiterrel s mindeu imádkozó magyar kálvinista férfivel s minden tiszta lelkű magyar asszonnyal. — Kérlek benneteket, hogy ha haza mentek, tegyétek meg ezt én helyettem. — A magam részéről mást nem tehetek, mint azt, hogy indítványozom, hogy azoknak a magyar Sionon való őrtállóknak, akik egyházaik szolgálatában legalább tizenöt éven keresztül állottak a vártán, mint gondnokok, vagy mint presbiterek, mondjon egyházmegyénk mélységes köszönetet s ezt a köszönetét fejezze ki számukra jegyzőkönyvi kivonatokban, amelyet személyszerint küld meg mindeniküknek. Hadd érezze meg a lelkük a mi lelkünk megbecsülését s szeretetét. És még egyet tehetek és pedig azt, hogy meghagyjam valami nagy örökségül Mindnyájatoknak, hogy szeressétek ezt a mi fajtánkat, ezt az ezernyi verejtékkel elborított, de a szeretetért mindig szeretettel fizető egyszerű magyar híveinket! Méltányoljátok nehéz szociális helyzetében, — kora reggeltől való nehéz munkájában — s ölelje körül őket szolgálatotok és ölelje körül a szeretetetek úgy, mint ahogy körül ölel bennünket Isten szerető kétkarja. És végül búcsúszom, esperesi munkakörömtől. — Ha valakinek sebet okoztam, — bocsásson meg érte, mint — ahogy én is elfelejték minden sebet. Ha itt-ott nem is tudtam mindenekben teljesíteni esperesi kötelességemet, vegyétek fontolóra s úgy ítéljetelek felettem, hogy nagyon nagygyá szélesült munka-köröm s hogy valami nagy átfogó szívvel mégis csak szerettelek benneteket.

Az új idők — az eljövendő új életünk harsonája már zúg . . . induljunk neki ennek az új magyar életnek . . . Induljunk sok-sok reménységgel . . . Induljunk új egyházi alakulatunk felé . . . Ne engedjük el egymás kezét, mert erre még szükségünk lehet . . . Tudjunk hinni . . . Csak az erőshitűeknek van boldogabb jövődjöje . . . Tudjunk hinni abban, hogy a mai szegény magyar földünk felett kiderül egyszer . . . Higyjük, hogy egységes meneteléssel meglátjuk

még egyszer az új, a népi, a szociális, a nagy magyar életet — amelyben boldoggá válik mindenki, aki tud és akar érte áldozatos szolgálatot és önfeláldozó becsületes munkát adni.

Magamat a Nagytiszteletű és Nagyságos egyházmegye jóakaratába ajánlva, vagyok szolgálatra elhívott testvéretek !

Közgyűlés az esperesi jelentés hatása alatt mélyen megindulva mond köszönetet esperesének gondolatokban gazdag, visszapillantásaiban hű, biztatásaiban erőt adó jelentéséért s midőn azt a történelem számára teljes terjedelmében jegyzőkönyvbe venni határozza: lelkészi főjegyző indítványára határozattá emeli a következő javaslatokat:

a) Utolsó közgyűlésünkön a közgyűlés alkotó tagjai és egyházmegyénk minden tagja hálásan és szeretettel köszöni meg Virágh Béla esperes, országgyűlési képviselő úrnak azt a sok-sok szeretetet, mely meleg szívéből az egyházmegye egyeteme felé sugárzott; azt a sok biztatást, melyet kisebbségi sorsban küzdő magyar népünkért lángoló lelke nemcsak rövid esperesi minőségében, de hosszú és eredményekben gazdag közéleti és politikai pályafutása alatt naponként kivetített és kéri a kegyelem Istenét, hogy munkás élete felett örökjön továbbra is gondviselésével.

b) Hálás kegyelettel emlékezik meg Közgyűlésünk néhai Keresztury József volt nagygyéresi lelkészről, akit az anyatestről történt leszakíttatásunk után esperesi tisztébe emelt egyházmegyénk közszeretete, aki ezt a kicsiny nyáját 1936. V. 27.-én bekövetkezett váratlan haláláig 17 éven át atyai szeretettel vezette, gondozta; akinek gazdag képességeit egyházmegyénk határain túl az elszakított magyarság egyeteme nagyraértékelté s akit a kiérdemelt közszeretet a kisebbségi magyarság ama vezérei sorába emelt, akiknek áldott emléke és munkájának eredménye ennek a nemzedéknek történelméből kitörölhetetlen. Legyen áldott az a semjéni sírkert, ahol csak a teste porlad.

c) Közgyűlésünk nem mulasztja el hálás köszönetét kifejezni azoknak a presbitereknek, akik 15 éve, vagy már régebben állanak a magyar és református vártán, mert tudja azt, hogy őrtállásuk drága és eléggé meg nem hálálható értéket jelent nemcsak egyetemes magyar református, hanem egyetemes magyar nemzeti vonatkozásban is. Drága szolgálatuk elismeréséül nevüket jegyzőkönyvünkben Közgyűlésünk megörökíti így :

Bodroghmező : Pandi János, Simon Gyula, Török Mihály és T. Simon János.

Véke : Molnár Mihály, Török András, Sovány János, Kiss József, Tusai János.

Királyhelmece : Dako Lajos, Dako József, Dobos József, Kokot János, Berta Sándor, Tóth J. András, Tóth Cs. Miklós.

Kisgéres : Kis Tóth László, Kis Tóth András, Rácz M. István, ifj. Géresi István, Helmecei István, G. Eszenyi István, Papp Mihály, K. B. Kovács István, B. Bacskai István, Géresi Mihály.

Kistárkány : Kovács Dániel, Tárcazy Péter.

Ágcsernyő : id. Katocs Gyula.

Nagygéres : Pál József, Molnár János.

Nagykövesd : Nagy Sándor, Frankó János, Gergely János, Balogh Sándor, Görög János.

Perbenyik : Csatlós Gábor, id. Kendi István.

Szomotor-Vécs : Tóth János, Kiss András, Bordás József, Sánta István, Kovács Albert, Kasko Ferenc, Kasko András, Varga István.

d) Esperesi jelentés alapján egyházmegyei közgyűlés az anyaországi alsózempléni ref. egyházmegye 1939. július 5.-én Sárospatakon tartott 12. b. pontja alatt hozott egyházmegyénk elnökségének megküldött határozatát, amelyben a visszatérő egyházmegyei részünk hovatartozandósága kérdésének rendezésére a maga kebeléből előkészítő bizottságot küld ki és minket is hasonló bizottság alakítására kér fel: köszönettel veszi s a maga kebeléből az elnökségen kívül kiküldi Adorjány Győző lelkészi-, Czigányi Géza világi tanács-

birákat, valamint Keresztury László főjegyző-pénztárost azzal, hogy az anyaországi e.-m.-elnöksége által megállapítandó időben a két bizottság tárgyaljon a két egyházmegye egyesülésének kérdésében. Közgyűlésünk ez alkalommal is kifejezésre juttatja ama lelki meggyőződését, hogy abból a meleg fogadtatásból, amelyben Sárospatakon részünk volt, csak a zavartalan és boldog együttélés jöhet.

6. Adorjány Győző tanügyibizottsági elnök felolvassa alábbi jelentését:

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Amidőn a volt szlovákiai alsózempléni Egyházmegye tanügyi jelentését most már utoljára megtesszük, elsősorban mélységes hálával mondunk köszönetet az Istennek, hogy a húszéves babiloni fogság szennyes hullámai végleg letűntek felettünk.

Ha visszatekintünk a felettünk elmúlt két évtizedre, meg kell állapítanunk, hogy az nem tűnt el nyomtalanul iskoláink és gyermekeink felett. Ilyenkor az elmúlt húsz év alatti tanügyi jelentéseinkben mindig fájoan kellett éreznünk, hogy ősi gondolkozásunkkal ellenkező szellem volt a pedagógia terén s az alakult ki az iskolákban és a gyermekek lelkében egyaránt. A könyvek és iskoláink felett szigorúan őrködő állami hatóságok elnemzetlenítő politikája s pedagógiai szelleme olyan volt, amelyeket mi nem tehattünk magunkévá, de ha még sokáig így tarthatott volna ez az állapot, az erőszak hatása alatt ellenkező irányban nevelt gyermekeink nagyrészből idegenek lettek volna saját nemzetük szempontjából. Különösebben tapasztaltuk ezt a hit- és valláserkölcsei nevelés terén, ahol az állami hatóságok, ha titokban is, minden eszközt felhasználtak az egyházas és vallásos érzés lerombolására, amit a nemzetközi alapon felépített polgári erkölcstannal igyekeztek elérni s ezzel a hitoktatást iskoláinkból előbb-utóbb kiküszöbölni törekedtek. Ezen törekvésekkel szemben legnagyobb erősségeink súlyos terhekkal fenntartott felekezeti iskoláink voltak, ahol hithű tanítóink segítségével megtarthattuk gyermekeink nagyobb

részét egyházunk és magyarságunk számára. Örömmel állapíthatjuk meg tehát, hogy sok küzdéssel fenntartott felekezeti iskoláink — mint a történelem folyamán mindenkor és minden nemzet életében, — egyedüli alapjai voltak a hit és nemzeti érzés megőrzésének.

Egyakarattal köszönjük a Mindenható Istennek azt a nagy kegyet, hogy újra visszavezetett oda, ahonnan gonosz kezek elszakítottak s ahonnan vettük az erőt a húsz esztendei megpróbáltatásra.

Az 1938/39. iskolai év olyan körülmények között zajlott le, amely mély nyomokat hagyott a tanulók, tanítók és nevelők lelkében egyaránt. Az iskolai év valóságos háborús viszonyok között kezdődött. Tanítóink egyrészét katonai szolgálatra hívták be a csehszlovák hadseregbe. Egyházmegyénk iskolái a volt trianoni határ mentén feküdtek, minden község katonasággal volt tele, több helyen tantermeinket is lefoglalták katonai célra, mely körülmények gátolták a tanítás folytonosságát. Az izgalmas politikai hangulat, az örvendetes felszabadulás, egyes helyeken az iskoláknak katonai célra való újabb átengedése, fahiány, új tananyag, új szellem stb. mind befolyásolták a tanítás eredményét. Az említett okokra az iskolalátogatásnak tekintettel kellett lennie s ezeknek figyelembevételével kellett eljárni az eredmény elbírálásánál, úgy a tanítók, mint az iskolafenntartók szempontjából. Az elmúlt iskolai évben a fenti körülmények folytán az iskolafenntartók kötelelességteljesítéséről csak részben lehetett szó, vagyis csupán a legszükségesebb kellékekkel láthatták el iskoláikat.

Nem mulaszthatjuk el mélyszéges hálánkat és köszönetünket kifejezni a magas kormánynak és a „Magyar a magyarért“ mozgalomnak iskoláinkkal szemben tanusított felbecsülhetetlen jóindulatáért, melynek folytán iskoláinkat tankönyvekkel, füzetekkel, szemléltető képekkel, tanszerekkel, térképekkel stb. ellátta s így iskoláink fenntartóit anyagilag nagymértékben megsegítette.

Egyházmegyénk iskoláinak az 1938/39. évi állapotáról az alábbiakban számolunk be :

Kisgéres. Van 3 tanerős református népiskolája, (3 majdnem teljesen felszerelt, modern tanteremmel. Tanítók száma 3 ; Orosz József, Schimkó Ilma, Balogh Pál, mindnyájan

végleges tanítók. Eredmény: mindhárom tanítónál igen jó. A vallástan tárgyait a tanulók igen jól tudják és értik, az előírt énekek nagy részét ismerik és éneklük, Balogh Pál növendékei közül önnálóan is énekelnek, sőt összhangzatosan is.

A községi két tanerős iskolában heti 4 órán Nagy Vilmos és Csigás Lenke közs. isk. ref. vallásu tanítók tanították osztályaikban a hittant, dicséretes eredménnyel. A vallástan anyagát a tanulók jól tudják és értik. Énekvezéri képezése csak Orosz Józsefnek van.

Nagygyéres. Van két tanerős református iskolája, két tanteremmel. Tanítók: Gönczy Sándor és Jakab Aranka, végleges tanítók. Épület megfelelő, felszerelése hiányos. Eredmény mindkét tanítónál: igen jó. A vallástan tárgyait és anyagát a tanulók igen jól tudják és értik, az előírt énekek nagyrészét ismerik és éneklük.

A községi két tanerős iskolában heti 4 órán Gööz Ferenc ref. lelkész tanította a hittant, dicséretes eredménnyel. Külön köszönet illeti Négyessy János közs. isk. tanító urat, aki az egyházi énektanításban segédkezett, sőt a gyermekeket összhangzatos énekekre is tanította. A vallástan anyagát a tanulók jól tudják és értik. Az előírt énekek nagyrészét ismerik.

Örös. Van két tanerős ref. iskola, egy tanteremmel. Tanítók: Emeritz Aranka végleges és Baka Bálint ideiglenes tanítók. Eredmény: Emeritz Aranka osztályában jó, Baka Bálint osztályában megfelelő. A vallástan anyagát a tanulók az előbbinél (Emeritz) jól, Baka B.-nál eléggé jól tudják és értik. Az előírt énekek egyrészét ismerik és éneklük a tanulók. Külön-külön nem énekelnek. A tanterem és tanítói lakás gyenge állapotban van. A tanulók mulasztása a látogatáskor igen nagy volt. (40%)

Kiskövesd. Van két tanerős református iskola, két tanteremmel. Tanítók: Fekésházy János és Mészáros Ella, végleges tanítók. Eredmény: mindkét osztályban: igen jó. A vallástan anyagát a tanulók igen jól tudják és értik, az előírt énekeket mind ismerik és éneklük. Az énekeket mindkét osztályban Fekésházy J. tanította. A növendékek önnálóan is énekelnek, kitűnő eredménnyel összhangzatosan is, ami külön dicséretet érdemel. A tanterem megfelelő, felszerelés hiányos. Énekvezéri képezése Fekésházy Jánosnak van,

Bodrogszentes. Egy tanerős iskolája van, egy tanteremmel. Tanító Péter Imre, végleges kántor-tanító. Eredmény: Igen jó. A vallástan anyagát a tanulók igen jól tudják és értik. Az előirt énekek szövegét mind ismerik és nagyrészen énekelik. A növendékek közül önnállóan is énekelnek. Tanterem javításra szorul, felszerelése hiányos.

A 3 tanerős közs. iskolában hittant tanítottak: Kovács Bertalan s.-lelkész két osztályban heti 4 órán, míg Kálóczy Ibolya, ref. vall. közs. isk. tanítónő egy osztályban heti két órán, mindkettő dícséretes eredménnyel. A vallástan anyagát jól tudják és értik, az énekek nagyrésztét ismerik és énekelik.

Nagytárkány. Egytanerős ref. iskolájában Kuthy Anna tanított jó eredménnyel. A vallástan anyagát a tanulók jól értik és tudják. Az énekek egyrészét ismerik és énekelik. Tanterem és felszerelése megfelelő. A négytanerős községi iskolában is nevezett tanítónő végezte a hitoktatást, szintén jó eredménnyel, heti két órán. Kuthy Anna végleges tanítónő.

Kistárkány. Egytanerős ref. iskolája van, egy tanteremmel. Tanító: Ádám Lajos végleges kántor-tanító. Eredmény: megfelelő (3). A vallástan anyagát a tanulók csak részben ismerik, ugyanez tapasztalható a többi tantárgyagnál is, miért is utasítatik nevezett tanító, hogy a tanítás módszereivel behatóbban foglalkozzék. Tanterem és felszerelése megfelelő. A 3 tanerős közs. iskolában a hittant szintén Ádám Lajos tanította heti két órán, ugyancsak megfelelő eredménnyel. Tanulók a tananyagot csak részben ismerik.

Ágcsernyő. Van egytanerős ref. iskolája egy tanteremmel. Tanító: Böszörményi Dezső előkönyörgő kántortanító. Eredmény: Igen jó. A vallástan anyagát a tanulók igen jól értik és tudják. Az előirt énekek nagyrésztét ismerik és énekelik. Tanterem és felszerelése megfelelő. A két tanerős közs. iskolánál a hittant és éneket ugyancsak nevezett tanító tanította jó eredménnyel. A tanulók az anyagot elég jól tudják. Böszörményi Dezső végleges tanító.

Bacska. Van egytanerős ref. iskolája egy tanteremmel. Tanító: Rozgonyi János kántor-tanító, aki helyett a tanítást ideiglenesen 1939. ápr. 4-től Regéczy Pál s.-lelkész végezte megfelelő eredménnyel. Úgy a vallástan, mint a világi tárgyak anyagát a tanulók csak részben vették át és ismerik. Tan-

terem és felszerelés hiányos. Utasítandó iskolafenntartó a hiányok és elégtelenségek, mulasztások kiküszöbölésére.

Bély és Battáy községek református tankötelesei hittan-tanítását Regéczy Pál s.-lelkész végezte jó eredménnyel. A vallástan anyagát a tanulók elég jól értik és tudják. Az énekek egyrészét ismerik és éneklük

Lelesz-en a ref. tankötelesek hitoktatását Kapéry Ferenc ny. tanító, előkönyörgő látta el kitünő eredménnyel. A vallástan anyagái és énekeit a növendékek igen jól tudják, illetve éneklük. Előkönyörgő külön dicséretet érdemel. Növendékeivel előirt órán kívül is foglalkozott.

Királyhelmeç. Van kéttanerős ref. iskolája, 2 tanteremmel. Tanítók: Hamar Gyula és Máthé Ilona végleges tanítók. Máthé Ilona igen jó eredménnyel végezte munkáját. A vallástan, ének és világi tantárgyak anyagát a tanulók igen jól értik és tudják. Az énekek nagy részét ismerik. Egyéni és összhangzatos éneklés nincs. Hamar Gyula helyett 1939. IV. 4-től Nagy Sándor ref. s.-lelkész végezte a tanítást megfelelő eredménnyel. Úgy a vallástant, mint a világi tantárgyak anyagát a tanulók csak részben vették át és ismerik. Tanterem és felszerelése megfelelő. Utasítandó iskolafenntartó a hiányok jövőbeni kiküszöbölésére. A 8 tanerős állami iskolában a hittan és énekkutatást Nagy Sándor s.-lelkész végezte, ugyancsak megfelelő eredménnyel. Az énekek kis részét ismerik és éneklük.

Bodrogmező. Van egytanerős ref. iskolája, egy tantee-mmel. Tanító: Kövendi László, végleges előkönyörgő kántor-tanító. Eredmény: jó. A vallástan anyagát a tanulók nagy-részben ismerik és tudják. Az előirt énekeket ismerik és éneklük. Tanterem és felszerelés javításra, illetve pótlásra szorul. Szolnocskán a 2 tanerős állami iskolában ugyancsak Kövendi László tanította a ref. hittant heti egy órán, meg-felelő eredménnyel. E más felekezetiük között lévő ref. növendékek vallásos oktatására nagy gond fordítandó.

Véke, Boly, Szinyér, Zétény, állami és róm. kath. isko-láiba járó ref. növendékek vallásos oktatását Lóbel János, előkönyörgő végezte heti 5 órán, jó eredménnyel, a vallástan anyagát az előirt énekekkel együtt (tekintettel a helyzeti és ismert nehézségekre), hitoktató csak részben vette át. E szörványban élő ref. vallásu növendékek vallásos gondo-

zására még nagyobb súlyt kell helyezni, mert itt a gyülekezeti lélekszám 700 körül van.

Nagykövesd-en a 4 tanerős közs. iskolába járó ref. vallású növendékek vallásos oktatását Izsák József ref. lelkész végezte, dicséretes eredménnyel. A vallástan anyagát a tanulók elég jól tudják és értik; az előírt énekek nagy részét ismerik és éneklük. Heti óraszám: 4.

Szomotor, Bodrogvécs, Kisújlak közs. és állami iskolába járó ref. vallású növendékek oktatását a hittanból Keresztury László végezte, dicséretes eredménnyel, heti 4 órán. A vallástan anyagát a tanulók elég jól tudják és értik, az előírt énekek nagy részét ismerik és éneklük.

Perbényik-en az állami iskolába járó ref. növendékek hitoktatását Máthé Miklós ref. lelkész látta el heti 2-órán, dicséretes eredménnyel. Az előírt vallástani anyag és énekek nagyrészt a tanulók ismerik és éneklük. Az énektanításra hitoktató különös gondot fordított.

Egyházmegyénk fontosabb statisztikai adatait a következőkben terjesztem elő: 1918 óta egyházmegyénk területén megszűnt a szomotori kántor-tanítói állás, a leleszi és vékei előkönyörgő-tanítói állás. A tanterem meg nem felelő volta és a tankötelesek lepadásával indokolta az állami hatóság ezen iskolák megszüntetését. 1918 óta egyházmegyénk területén 4 új iskola lett szervezve: mégpedig Nagygyéres 1924-ben két tanerősre bővítette iskoláját (egy tanteremmel.) Kisgyéres 1926-ban felépítette 3-ik tantermét és iskoláját 3 tanerősre fejlesztette. Kiskövesd és Örös 1932-ben 2 tanerősre fejlesztette, Kiskövesd 1 tanteremmel bővítette iskoláját, míg Örös felváltva tanít egy tantermében.

Tankötelesek száma volt 1229. Saját iskolánkba járt 671 növendék. Más vallású iskolába járt 7 ref. növendék. Állami, vagy közs. iskolába járt 437 ref. növendék. Középfokú iskolába járt 110 ref. növendék. Nem járt iskolába: 4 ref. növendék. Ref. iskoláinkba járt 158 másvallású növendék.

Tanítók száma 17 (11 férfi és 6 nő). 16 tanító végleges és egy ideiglenes. Van 18 tanterem, nagyrésztben megfelelőek a felszerelés mindenütt gyarapodott. Bővebbet a statisztikai kimutatás nyújt.

Tiszteletteljes előterjesztésem az, hogy tegyen lépést, most már az illetékes egyházi felettes hatóság, hogy az

igazságtalanul megszüntetett szomatori, vékei és leleszi ref. kántor-tanítói és előkönyörgői állások állíttassanak vissza, illetve szükség esetén újra szerveztesenek, mivel ezeknek fontosságát ref. egyházi szempontból eléggé hangsúlyozni nem lehet.

Most, amikor volt egyházmegyénk utolsó tanügyi jelentését van szerecsénk mély tisztelettel beterjeszteni, megköszönjük az egyházmegyének irántunk tanusított megtisztelő bizalmát, a legjobb szándékunk mellett is előállott gyarlóságokért szíves elnézésüket kérve, kapott megbízatásunkat a Nagytiszteletű és Nagyságos e.-m. Közgyűlés rendelkezésére bocsátva, maradtam

Kisgéres, 1939. augusztus 21.-én

kész tisztelettel :

Péter Imre s. k.
tanító-képviselő

Adorjány Győző s. k.
tan. ü. biz. elnök

Közgyűlés a Tanügyi bizottság fáradságos és lelkiismeretes munkásságáért hálás köszönetét fejezi ki és jelentésével kapcsolatban a következő határozatokat hozza :

a) Elismerését fejezi ki azoknak a tanítóknak és hitoktatóknak, akik a rendkívüli viszonyok dacára is teljes odaadással dolgoztak nemzetünk és anyaszentegyházunk veteményes-kertjében és őket a további hűséges sáfárkodásra buzdítva, munkájukra és életükre Isten áldását kéri.

b) Külön is köszönetet mond Négyessy János nagygéresi és Kálóczy Ibolya bodrogszentesi községi tanítóknak, kik ref. egyházunk iránti szeretetüknek oly szép bizonyosságát adták akkor, amidőn önként vállalták és példás eredménnyel végezték iskoláinkban az Evangyélium áldott magvetését.

c) Közgyűlés rosszalását fejezi ki Ádám Lajos kistárkányi tanító csak megfelelő eredményü munkája felett s amidőn őt fokozottabb és módszerezesebb tevékenységre utasítja, ugyanakkor felhívja az anyaegyházmegye tanügyi bizottságának figyel-

mét erre és kéri, hogy nevezett tanító munkáját jövőben megfigyeléssel kísérje.

d) Közgyűlés kéri anyaegyházmegye elnökségét, hogy a cseh államhatóság által megszüntetett vékei, leleszi és szomotori iskolák újjászervezése érdekében a helyi viszonyok mérlegelésével tegye meg a szükséges lépéseket.

e) Közgyűlés attól a felelősségtől indítatva, melyet a szórványokban élő (Szolnocska, Véke, Boly, Zétény, Szinyér, Rad) ref. vallású híveink megtartása érdekében táplál — jóllehet méltányolja azt, hogy az itten teljesített hitoktatás fejlődő és különösebb mulasztások nélkül való volt — nem mulasztja el az őrtállókat figyelmeztetni, hogy e veszélyeknek kitett helyeken a teljes éberség és maradéktalan odaadás leikével dolgozzanak a hitoktatás terén is.

f) Közgyűlés felhívja a királyhalmeci egyház vezetőségét, hogy az észlelt mulasztásokat és hiányokat pótolja, mert éppen királyhalmecen különös súly helyezendő az iskola nívójának megtartására.

7. Rozgonyi Sándor, az egyházmegyei számvevőszék elnöke, felolvassa a számvevőszék jelentését, mely

tudomásul szolgál.

8. Keresztury László e.-m. pénztárnok heterjeszti az alábbi pénztári jelentését :

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Pénztárnoki jelentésemet mély tisztelettel a következőkben terjesztem elő :

I. A legutóbbi pénztárvizsgálat, illetve pénztárnoki jelentés óta az egyházmegye pénztárának :

3992 Pengő 06 fillér bevétele,

és 3707 „ 03 „ kiadása volt, úgy hogy

a jelenlegi pénztárkészlet: 285 Pengő 03 fillér.

II. Az egyházmegyei pénztár követelése az egyes gyülekezetektől, lelkészektől és tanítóktól különféle járulékok

címén 6914 Pengő 17 fillér, nem értve ebbe bele a lelkészek nyugdíjintézeti tartozásait, amely összesen 3177 Pengő 30 fillér. Mindez a követelés 1938. dec. 31-ig bezárólag értendő. Az e.-megyei pénztár követelése az egyes egyházakkal és személyekkel szemben a következőképen alakul:

Bacsikai	egyháztól	---	---	167	Pengő	89	fillér
Leleszi	"	---	---	58	"	21	"
Bélyi	"	---	---	50	"	57	"
Kistárkányi	"	---	---	289	"	85	"
Nagytárkányi	"	---	---	104	"	01	"
Ágcsernyői	"	---	---	246	"	83	"
Kisgéresi	"	---	---	1223	"	28	"
Nagygéresi	"	---	---	251	"	78	"
Örösi	"	---	---	814	"	43	"
Nagykövesdi	"	---	---	17	"	17	"
Kiskövesdi	"	---	---	586	"	32	"
Szomotori	"	---	---	234	"	15	"
Bodrogszentesi	"	---	---	491	"	89	"
Királyhelmei	"	---	---	620	"	83	"
Bodrogszentesi	"	---	---	91	"	70	"
Vékei	"	---	---	452	"	97	"
Egyházaktól összesen		---	---	5701	"	88	"

Egyházmegyei Pénztár követelése az egyházak behivatalnokaitól összesen 1212 Pengő 29 fillér.

Ismétlem tehát, hogy az Egy.-megyei Pénztár követelése az egyházaktól	---	---	---	5701	Pengő	88	fillér
behivatalnokoktól	---	---	---	1212	"	29	"
lelkészekről nyugdíjjárulék c.	---	---	---	3177	"	30	"
Összesen	---	---	---	10091	"	47	"

Ehhez hozzá kell még kalkulálnunk az 1939-ik évi kivétést, amelynek befizetése szintén esedékes, de amelynek kivetése még nem történt meg, mivel az e.-megyei pénztár nem kapott ezideig utasítást, hogy milyen járulékok kivetésétől lehet eltekinteni.

Nincs módomban számszerűleg megállapítani pontosan az e.-megyei pénztár adóságait, mert pontos elszámolást a

pénztár csak az Országos Nyugdíjintézeti Pénztártól kapott, amely pénztárral szemben viszonya 1939 június 31-ig rendezve van.

Tiszteletteljes javaslataim a következők :

I. Mondja ki az e.-megyei közgyűlés, hogy a pénztár követeléseit az egyes egyházakkal és behivatalnokokkal szemben azonnali hatállyal végrehajtatja.

II. Küldjön ki a közgyűlés egy háromtagu bizottságot, amelynek feladata a pénztár ügyeinek minden viszonylatban való rendezése.

III. A közgyűlés már most határozza el, hogy a pénztár teljes felszámolása után esetleg megmaradó pénztárkészletet fordítsa : 1.) a mai egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvének kinyomtatási költségeire ; 2.) a további maradvány pedig felerészben újraegyesülés feletti hálánkat kifejező alapítvány címén a Sárospataki Főiskolának adassék, felerészben pedig inségsegély címén egyenlő arányban egyházmegyénk (felvidéki) lelkészözvegyei között osztassék ki.

Közgyűlés pénztárnok jelentését tudomásul veszi s javaslatait határozattá emeli.

9. Olvastatott Kereszturi László belmissziói előadó következő missziói jelentése :

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés !

Az az idő, amelynek belmissziói munkáiról ennek a jelentésnek számot kellene adni, nem volt alkalmas ilyen természetű munkák intenzivebb végzésére. Az elmúlt év végén, vagyis akkor, amikor az évi missziói munkáknak indulni és kiszélesedni kellett volna : ért minket, alszózempléni református magyarokat, az epedve várt felszabadulás és ennek boldog örömei, izgalmi, valamint munkavállalásunk az új magyar élet kezdeti berendezéseiben, annyira kifárasztották idegeinket, lekötötték minden időnket és érdeklődésünket oly parancsolólag váltották át más vágányokra, hogy ennek a munkának bizony csak maradék erőnket és időnket szentelhettük. De ne is keseregjünk e felett ! Legyen

áldott a kegyelmes Isten, a minden magyaroknak is Istene, hogy nekünk adta ezeket a napokat, amikor szinte minden másról megfeledkezve, a húsz éven át tőlünk megtagadott magyar öröm forrásánál tölthettük el az elmúlt ős és tél el nem feledhető napjait és végre-valahára minden tehetségünkkel, most már senkitől nem háborgatva, vállalhattuk és végeztük azt a nemzeti munkát, amelyet végezni mindentől előbbvaló kötelességünk volt. Ezt a munkát úgy is nevezhetném, hogy református magyar népünk érdekvédelme. Ez is misszió és ez is prófétai tiszt. Nagy nemzeti szerencsétlenségek, vagy örömök idején a próféták munkaterülete is ez volt. Ne érjen hát vád amiatt, ha a missziói munkamezőn újabb kezdeményezéseket nem jelenthetünk, de elmondhatjuk jó lelkiismerettel, hogy református magyar népünkért sorsdöntő napokban megtettünk mindent. Nem tudom lelkésztestvéreim közül hányan vezetnek munkanaplót? De ha mindannyian vezetünk volna, ezek a naplók szolgálnának igazi missziói jelentésül, mert azokból tűnne ki, hogy hány szegény és üldözött fordult hozzánk, mennyi egyéni és közösségi érdek kívánt tőlünk támogatást és mennyi elcsüggedt, vagy elbizakodott szív kapott tőlünk jó tanácsot. Ez a mi munkánk tiszta és szeplő nélkül való istentisztele. vala! Isten ezt várta tőlünk és nemzetünk is. Mindezt felsorolni nem tisztem és kötelességem.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés! Legutóbbi belmissziói jelentésemet is már a cseh rabságból való felszabadulásunk után terjesztettem az E.-m. Közgyűlés elé. Abban a jelentésben már utaltam arra, hogy utolsó jelentésem volt, nem tudván akkor még, hogy egy egész esztendő szükséges itteni egyházi közigazgatási kereteink végleges leépítéséhez. Most már tudjuk, hogy ez ebben az esztendőben befejezést nyer, minél fogva bizonyos, hogy ez volt utolsó jelentésem. Ismételen kifejezést adok hát ama biztos reményemnek, hogy beolvadásunk a történelmi alsózempléni egyházmegyébe nemcsak új feladatok és új munka-teljesítések elé fogja állítani e.-megyénk belmissziói munkáit, hanem ezen a téren biztos fejlődésnek nézünk elébe. Anyaországi testvéreink nyugodtabb viszonyok között, nagyobb és zártabb egységben, átfogóbb irányítás mellett, tökéletesebben építhették ki a belmisszió munkaterületén szerveiket és intéz-

ményeiket. Ebbe a többoldalú és nívósabb munkába: egyfelől a közösség kényszerítő hatása, másfelől a mi arra valóságunk és készségünk folytán be kell kapcsolódnunk és be is fogunk kapcsolódnunk. A mi kicsiny egyházmegyénk, a húsz éves leszakítotttság idején, ezer sebe dacára is megtartotta örökölt birtokállományát. Ha voltunk is gyakran felsőbb bírálat tárgyai: azért volt az, mert nekünk nem volt sípunk és dobunk, mert mi voltunk a kicsiny gyerekek, akin a nagyobbak hegedültek. Nem volt mivel dicsekednünk, mint ahogy a nagyobbaknak sem volt, de mi nem is dicsekedtünk. Ha például a nagyobb egyházmegyékkel vonatkozásban megállapította boldogan a felsőbb jelentés, hogy vannak ott elvéve már olyan gyülekezetek is, hol hétköznap estéken, vagy bűnbánati estéken is tartanak istentiszteletet és fogy azoknak a gyülekezeteknek száma, ahol reggeli istentisztelet rendszeresen nincs: addig rólunk sohasem volt egy elismerő szó, holott az említettek már réges-régen minden gyülekezetünkben gyakoroltattak s jelentéseink is említést tettek róla, de természetesen nem reklamirozva, hanem szerényen, mint minimális köteleességteljesítést. De hát hál' Istennek ennek az állapotnak is vége s ezután majd az édesanya kebelén nem a rivális, hanem a jóindulatu és nem személyválogató szeretet fog mérő-serpenyőjébe tenni.

Az egyházmegyei belmissziói munkák statisztikai felsorolását ez alkalommal mellőzöm, csupán annak bejelentésére szorítok, hogy a Magyarországi Egyetemes Konvent által kiadott jelentőíven összeállított statisztikai adatokat felterjesztettem a kerületi missziói előadó úrhoz.

Amidőn 1938—39. évi belmissziói jelentésemet előterjesztem és annak elfogadását tisztelettel kérem: a belém helyezett közbizalmat hálásan megköszönöm és tisztemet boldogan leteszem.

Közgyűlés a belmissziói előadó jelentését tudomásul veszi, évek óta végzett munkásságát köszönettel viszonozza, jelentését pedig az e-kerületi belmissziói előadó úrhoz felterjeszteni határozza.

10. Olvastatott Gööz Ferenc nagygéresi lelkész és Gacs Miklós és társai nagygéresi lakosok, mint feles bérbevevők között

1937. augusztus 1-én, a nagygyéresi lelkészi javadalmi földekre létre jött feles-bérleti szerződés.

Közyűlés a szerződést, amennyiben a formáknak és feltételeknek megfelel, jóváhagyja.

11. Olvastatott Sipos Zoltán s.-lelkész kérvénye, melyben az alsózempléni ref. egyházmegyébe való bekebelezését kérelmezi.

Közyűlés, miután tudomásul vette, hogy nevezett s.-lelkészt, a kistárkányi lelkész kérelmére, esperesi hivatal folyó év szeptember 1-től kezdődőleg a kistárkányi egyházba rendelte s.-lelkészül: Sipos Zoltán s.-lelkész kérelmének helyt ad, Őt egyházmegyénkbe bekebelezi és szolgálatára Istennek áldását kéri.

12. Több tárgy nem lévén s indítvány nem tétetett: Elnökség a Közyűlést meleg szavakkal rekeszti be, felkérve a jegyzőkönyv hitelesítésére az Elnökségen kívül: Adorjány Győző lelkészi és Tarits Imre világi tanácsbíró urakat.

K. m. f.

Virágh Béla s. k.
esperes

Zombory Géza s. k.
e.-m. gondnok

Keresztury László s. k.
I. főjegyző

Adorjány Győző s. k.
Tarits Imre s. k.
hitelesítők

Tárgymutató.

1. Keresztury László e.-m.-i l. főjegyző istentiszteleti szolgálata.
  2. Esperes imája.
  3. Egyházmegyei gondnok gyűlést megnyitó beszéde.
  4. Alakulás.
  5. Esperesi jentés.
  6. Tanügyi bizottsági jelentés.
  7. Számvevőszék jelentése.
  8. Pénztárnok jelentése.
  9. Belmissziói jelentés.
  10. Nagygéresi lelkészi ingatlan bérbeadása.
  11. Sipos Zoltán s.-lelkész bekebelezése.
  12. Gyűlés berekesztése, hitelesítők kiküldése.
-